

Grendeutvalget for Kjækan og Kvænangsbotn,
ved Ragnhild Enoksen,
Løkviknesset 20,
9162 Sørstraumen

5. mai 2017

Norges Vassdrag- og elektrisitetsvesen,
Middelthunsgt. 29,
0368 OSLO

Høringsuttalelse fra årsmøtet i Kjækan og Kvænangsbotn grendeutvalg til revisjon av konsesjonen for Kvænangen Kraftverk:

Kjækan og Kvænangsbotn grendeutvalg tok på årsmøtet den 27. april 2017 opp kommende revisjon av konsesjonsvilkårene for Kvænangen kraftverk. Grendeutvalget vil fokusere på de delene av utbyggingen som berører Kvænangen kommune. Mollisoverføringen har små konsekvenser på vassdragsnaturen i Kvænangen, og vil derfor ikke kommenteres nærmere.

KONSEKVENSER AV KRAFTVERKSUTBYGGINGEN

Kraftutbyggingene i Kvænangsbotn bidrar både til verdiskaping, arbeidsplasser og til etablering og opprettholdelse av infrastruktur som kommer lokalsamfunnet, kommunen og regionen til gode. Det har likevel medført noen ulemper lokalt. De største miljømessige konsekvensene knytter seg til vannføringen i elver og vassdrag med tilhørende betydning for landskap, fiskebestander, grunnvannsforhold og is på fjorden.

BEMERKNINGER TIL REVISJONEN:

- 1. Skjønnhetsfremmende tiltak i utbyggingsområdene og omkringliggende natur.** Det regulerte området er blitt et svært populært rekreasjonsområde. Det er derfor ønskelig at arbeidet med å sikre og rydde opp i skråninger, skjæringer, fyllinger og massetak videreføres.
- 2. Mulige tiltak i forhold til bestander av fisk i vann og elver.** De største miljømessige konsekvensene knytter seg til vannføringen i elver og vassdrag. Flere steder er elver og bekker tørrlagt, eller ha svært lav vannføring. Minstevannføring i elver og vassdrag og bedre manøvreringspraksis bør iverksettes for flere elvestrekninger:
  - a. Njårbesjohka øvre del fra Suoika og nedover mot elveinntaket om lag 15 km lenger nede. Denne elveparsellen er lang og har lite fall. Nerbisdalen er et særlig naturskjønnt område. Det er en frodig dal, og elveløpet er svært omfangsrikt i de flate og vide delene av dalen. Elva er produktiv og har en god bestand av ørret og røye. Fiskebestanden ser ut til å variere over tid. Et utslipp av minstevannføring fra Čuoika vil sikre stabile forhold i elva. Økt vannføring i sommerhalvåret vil også bidra til økt produksjonsevne. Et mer

naturlig vannføringsregime vil medføre at en lang elvestrekning med lite fall vil få bedret den økologiske tilstanden. Siden fallet uansett ikke benyttes til kraftproduksjon så vil kostnaden med dette trolig være liten. Deler av elvestrekningen grenser til Kvænangsbotn Landskapsvernområde.

Forslaget fra Kvæningen kraftverk om å pumpe vannet fra Čuoika i tunell opp til Lassojavri vil være svært negativt for dette området. Særlig oppsamling av restvannføringen fra sideelver til Njárbesjohka vil redusere verdien området har i dag.

- b. Njárbesjohka nedre del (Nimonaikoelva), fra inntaket i Nerbisdalen til sjøen. I dag har denne elvestrekningen en svak bestand med stasjonær småvokst ørret og røye. Oppgang av anadrom fisk er ubetydelig. Potensiell anadrom strekning er ca. 4 km, men det forutsetter at det gjøres tiltak. Det er likevel ikke uproblematisk. Elva har vært regulert i femti år. Bebyggelse langs nedre deler av elva er tilpasset en lav vannføring og et kraftig senket grunnvann. Minstevannføring vil også kunne påvirke problematikken med stevling av is i den nedre delen av vassdraget. Økning i vannføringen må derfor vurderes nøye før det eventuelt innføres.

Eventuell minstevannføring vil trolig gi den anadrome fiskebestanden bedre vandringsmuligheter og vekstvilkår. Tiltaket bør også kombineres med andre biotopfremmende tiltak for best mulig effekt. Etablering av terskler, samt kanalisering og tilpassing av elveløp til den lave vannstanden, vil være aktuelle tiltak.

I NVE rapport 49/2013- *Vannkraftskonsesjoner som kan revideres innen 2022* er minstevannføring i denne elveparsellen trukket frem som et viktig tiltak av hensyn til anadrom fisk. Vi vil også tilføye at indre Kvæningen er klassifisert som nasjonal laksefjord. Deler av den aktuelle elvestrekningen grenser til Kvænangsbotn Landskapsvernområde og foreslått naturreservat lia vest for elva. Det er også en elveparsell som er relativt lang og har lite fall, så kostnaden med tiltaket vil være liten i forhold til miljøgevinsten.

Eventuell minstevannføring vil bidra til høyere grunnvannstand i områdene rundt elva. Jordbruksarealene i Kvænangsbotn ligger på elveavsetninger som har god dreneringsevne. Den senka grunnvannstanden har ført til at arealene er mer tørkutsatt og produksjonsevnen i et normalår er lavere enn før utbyggingen. Økt grunnvannstand kan imidlertid medføre ulemper med fuktinntrenging i kjellere som ligger dypt. Det er derfor viktig at grunnvannsforholdene i Kvænangsbotn undersøkes grundig.

Vi ønsker derfor at det gjøres grundige vitenskapelige og uavhengige undersøkelser av konsekvensene av minstevannslipp og andre

biotopfremmende tiltak, og at saken vurderes nærmere når dette arbeidet foreligger.

- c. Abojohka og Buollanjohka, nedre del har kraftig redusert vannføring. Utyggingen av Buollanjohkaoverføringen har medført at vi har mistet Buollangorsa (fossen) som en landskapselement i Kvænangsbotn, noe som mange ser på som et stort tap.

Den reduserte vannstanden har også «skadet» Abbojohka som fiskeførende elv i nedre del. Før utbyggingen kunne man fiske sjørøye og smålaks i den nedre delen av Abojohka. Det er derfor viktig å gjøre tiltak for å få fiskebestandene opp igjen. I nedre del av Abojohka er et ønskelig både med minstevannføring samt bygging av terskler og tilpassing av elveløpet til lavere vannføring enn opprinnelig. Her er det ikke bebyggelse som påvirkes av grunnvann, flom og isproblematikk, så her vil tiltak utelukkende ha positive effekter.

3. Mulige tiltak som fremmer utøvelse av friluftsliv for lokalbefolkningen, utover det som allerede er nevnt i punkt 1 og 2.

- a. Rasteplasser langs anleggsveien med bål plass, bord og benker
  - i. Dette kan være et trivselsfrembringende tiltak, spesielt for barnefamilier.
  - ii. Dette vil kanalisere bål plasser til noen få steder
- b. Fortsatt samarbeid om drift av snøscooterløype.

4. Mulige tiltak som fremmer et godt forhold mellom Kraftverket, lokalbefolkningen og reindriftsnæringen.

- a. Anleggsveien til Čuoika og Ábujávve skal være åpen for allmenn ferdsel i.h.h.t. gjeldende konsesjonsvilkår fra da anleggsveien ble bygd. Lokalbefolkningen ønsker å ha tilgang til å benytte anleggsveien for tilgang til fjellet. Dette er som kjent i strid med reinbeiteinteressene i området. Det pågår en egen prosess om allmenhetens ferdsel og åpningstider på denne vegen. Vi vil likevel påpeke viktigheten av at lokalbefolkningen får tilgang til å benytte vegen for adkomst til friluftsområder. Noen av ulempene for reindriften kan reduseres med reguleringer i bruk av anleggsveiene i særlig kritiske perioder i reindriften, som i kalvingstiden på våren. Aborassa reinbeitedistrikt 34, Vest-Finnmark har fått denne revisjonen til uttalelse. Vi er derfor trygge på at reindriftsnæringen i området vil få tilstrekkelig påvirkning og medbestemmelse i denne saken.

5. Spesielle tiltak i forhold til lokal historie og lokalbefolkningens ønsker og behov.

- a. Generelt så er det noe misnøye mot hvordan kommunen forvalter inntektene fra kraftverksdriften som tilfaller kommunen. Flere verdier ønskes direkte overført til lokalsamfunnet i Kvænangsbotn. Vi sliter med en negativ utvikling i folketallet og et svakt næringsliv. Det er derfor viktig at kraftverket bidrar til samfunnsbygging i indre Kvænangen. Konesjonsavgiftene til Kvænangen kommune oppjusteres og indeksreguleres slik at de blir i samsvar med dagens kroneverdi. I tillegg må kommunen og Kvænangen kraftverk sørge for at flere verdier overføres til lokalsamfunnet i Kvænangsbotn slik at det kan bidra til næringsutvikling og stabil bosetting.
- b. Dagens bemanning ved Kvænangen Kraftverk må opprettholdes.
- c. Vannføringen i Njemenjaikojohka, nedre del der den renner inn i bebyggd område.
  - i. Hydrologisk undersøkelse ifm grunnvannet i området, for å få vurdert betydningen vassdragsreguleringen har for jordbruksarealene og bebyggelsen i Kvænangsbotn.
  - ii. Elveforbygningen i elvas nedre del må utbedres og slutføres for å gi nærliggende bebyggelse økt trygghet i forhold til flom og isgang.
- d. Islagt fjord på grunn av økt tilførsel av ferskvann. Det er både fordeler og ulemper knyttet til dette. I forhold til friluftsliv og rekreasjon så medfører sjøisen at flere bruker fjorden til fritidsfiske vinterstid. Fjordisen påvirkes av saltvann, strømmer og kjøringen av kraftverket. Istykkelse og kvalitet kan derfor variere over korte avstander og vi frykter at ulykker kan skje. Det bør vurderes kjørringsregimer eller andre tiltak som bidrar til å stabilisere isforholdene på fjorden, samt informasjon som oppdateres etter hvert som isforholdene endres i løpet av vinteren for å unngå ulykker.
- e. Bilveien fra fylkesvei 367 til rorbuer, naust- og båtplasser på Løkviknesset holdes åpen som helårsvei med vedlikehold året rundt i samsvar med tidligere domsavgjørelse mellom partene Kvænangen Kraftverk, Statskog og Kvænangen kommune. Det gjelder høvling, grusing og brøyting.
- f. Naust- og båtplasser på Løkviknesset ble tilrettelagt for befolkningen innenfor Lillestrømmen på grunn av isforholdene som oppsto til etter kraftutbyggingen på 60-tallet. Ordningen må videreføres ved at naust- og båtplassene forbeholdes befolkningen innenfor Lillestrømmen, og dette må innføres i arealplanen for Kvænangen kommune.
- g. Konesjonshaver må dekke kostnader til årlig vedlikehold av båtstøer som forringes som følge av is og isgang på innersiden av Lillestrømmen.

6. Av nevnte tiltak i ovenfor nevnte punkter, ønsker vi å gjøre følgende prioriteringer:

- a. Kommunen og Kvænangen kraftverk må sørge for at flere verdier overføres til lokalsamfunnet i Kvænangsbotn slik at det kan bidra til næringsutvikling og stabil bosetting.
- b. Kjørringsrutiner for å ivareta levetilstandene for fisk og landskap i øvre del av Njárbesjohka, fra Suoika og nedover til elveinntaket mot småvannan. Det er også viktig at det også i framtiden er vann i elva her. Forslaget om tunell med

pumping av vann til Lassojavri vil være svært uheldig for landskap og vassdragsnaturen i Nerbisdalen.

- c. Elveforbygningen i Njemenjaikojohka må fullføres for å gi nærliggende beboere økt trygghet i forhold til flom og isgang (jfr pkt 5)
- d. Vitenskaplige undersøkelser av virkning og konsekvenser av eventuelle biotopfremmende tiltak og minstevannsføring i Njemenjaikojohka fra inntaket i Nerbisdalen og ned til sjøen.
- e. Skjønnhetsfremmende tiltak i anleggsområdene (jfr pkt 1)
- f. Biotopfremmende tiltak og økt vannføring i Abojohka.
- g. Buollangorsa som landskapsattraksjon i barmarkssesongen.

Med hilsen
Kjækan og Kvænangsbøtn grendeutvalg

Ragnhild Enoksen
Leder

(Sendt pr. e-post til jfj@nve.no)